

Handläggare
Richard Hultman
08-508 26 231

Till
Trafiknämnden
2020-02-20

Upprustning av Hässelby torg, del av Grönare Stockholm. Reviderat genomförandebeslut, etapp 1.

Förslag till beslut

1. Trafiknämnden godkänner förslag till genomförande av projekt upprustning av Hässelby torg till en reviderad investeringsutgift om 19,2 mnkr och en investeringsinkomst om 2,2 mnkr.
2. Trafiknämnden beslutar att uppdra till trafikkontoret att genomföra upphandlingen samt att ge förvaltningschefen i uppdrag att fatta tilldelningsbeslut och anskaffningsbeslut.
3. Trafiknämnden anmäler beslutet till Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd.

Gunilla Glantz
Förvaltningschef

Fredrik Alfredsson
Tf. avdelningschef

Elisabeth Rosenquist
Enhetschef

Sammanfattning

Kontoret föreslår att trafiknämnden beslutar om att genomföra upprustning av Hässelby torg, som en del av Grönare Stockholm etapp 1 till en investeringsutgift om 19,2 mnkr. Byggstart är planerad till våren 2020 och färdigställande under vintern 2020.

Torget är ett av flera centrumtorg inom stadsdelsområdet och har av stadsdelsförvaltningen identifierats som problematiskt med

avseende på öppet missbruk och otrygghet. Ett omfattande samverkansarbete pågår för att öka tryggheten. Syftet med projektet är att skapa ett grönare och tryggare torg, en mötesplats för alla boende i Hässelby och en målpunkt i Stockholm.

I projektet planeras en utveckling av torget med avseende på trafiksäkerhet, tillgänglighet, funktion, gröna värden, trygghet och jämställdhet.

Bakgrund

Kommunfullmäktige antog i februari 2017 (utl. 2017:30, dnr 171-1292/2016) Grönare Stockholm, riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden. Riktlinjerna syftar till att generellt stärka stadens gröna kvaliteter i alla stadsdelar. I kommunfullmäktiges budget 2017 utökades också trafiknämndens investeringsbudget med 300 mnkr under åren 2017-2019, med avsikt att genomföra satsningar på gröna rum och parker i de sju stadsdelar som utpekats som särskilt prioriterade.

En av dessa satsningar rörde Hässelby torg och tidigare har följande beslut tagits i ärendet:

I april 2017 beslutade trafiknämnden om *genomförande* av projektet upprustning av Hässelby torg, 5 mnkr. I samma ärende beslutades också om *inriktning* av projektet upprustning av Ormängstorget och stråket, 6 mnkr.

Därefter sökte och beviljades kontoret också investeringsbidrag från Boverket om 11 mnkr. Boverket angav som ett villkor för bidraget att projektet skulle slutföras inom 2 år, d.v.s. under 2019. Projektet drabbades av oförutsedda förseningar då Stockholm vatten och avfall AB (SVOA) har upptäckt ett behov av att renovera de vattenledningar som finns under torget. Kontoret har därför inte kunnat genomföra projektet inom den tid som Boverket erfordrade vilket gör att 8,2 mnkr av bidraget kommer att utnyttjas. Resterande del (2,8 mnkr) kommer att återbetalas.

Efter dialog med stadsdelsförvaltningen beslutade trafiknämnden i ett *inriktningsbeslut* om ytterligare 12 mnkr till Hässelby torg, Ormängstorget och stråket mellan de båda torgen. Detta *inriktningsbeslut* togs av trafiknämnden i november 2017.

Projekten disponerar totalt 37,1 mnkr utifrån följande:

- 11 mnkr, inriktnings- och genomförandebeslut Grönare Stockholm april 2017.

- 8,2 mnkr, investeringsbidrag Boverket.
- 12 mnkr, inriktningsbeslut Grönare Stockholm november 2017.
- 6,0 mnkr omfördelat till projektet internt inom Grönare Stockholm.

En fördelning av den totala investeringssumman 37,1 mnkr har därefter gjorts på delprojekten enligt följande:

- *Ormängstorget och stråket*; Ytorna är färdigställda till en utgift av 18,0 mnkr varav 12,0 mnkr utgör medel från Grönare Stockholm och 6,0 mnkr utgör investeringsbidrag från Boverket. Genomförandebeslut togs av trafiknämnden i april 2017.
- *Hässelby torg*; Kalkylerad utgift för etapp 1, totalt 19,2 mnkr varav 11,0 mnkr enligt tidigare beslut, 6,0 mnkr är omfördelat från Grönare Stockholm ekonomisk buffert och 2,2 mnkr ges i bidrag från Boverket, detta genomförandebeslut.

I nedanstående kartbild syns *Hässelby torg* i överkant, *stråket* utgörs av det grönstråk som förbinder torget med *Ormängstorget* i sydvästra hörnet.

Med anledning av SVOA:s ledningsrenoveringar har genomförandet av *Hässelby torg* delats upp i 2 etapper. Etapp 1, som detta genomförandebeslut avser, finansieras med medel från Grönare Stockholm enligt ovan. Etapp 2, som kontoret planerar att ta upp i ett separat genomförandebeslut under 2020, är inrymd inom kontorets ordinarie investeringsbudget. Etapp 2 beräknas kunna genomföras under åren 2021-2022 till en investeringsutgift om cirka 15 mnkr.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom trafikkontoret.

Kontoret har haft samråd med Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning, fastighetsägare och verksamhetsutövare i samband med planering och programarbete.

Mål och syfte

Stadens övergripande mål inom arbetet med Grönare Stockholm består av att stärka stadens gröna kvaliteter i alla stadsdelar.

Syftet med projekt Hässelby torg är att skapa ett grönare och tryggare torg. En mötesplats för alla boende i Hässelby och en målpunkt i Stockholm.

Befintlig situation

Hässelby torg är ett av flera centrumtorg i stadsdelen med ett relativt stort utbud av service, handel och vård. Stadsdelsförvaltningens huvudkontor ligger också vid torget. Stadsdelsförvaltningen har i sin analys identifierat vissa problem kring torget och ett intensivt arbete pågår för att vända utvecklingen i positiv riktning. Torget är också utsett som ett av tre pilotprojekt för att utveckla stadens metoder för platssamverkan. Nedanstående bild blickar över torget mot västnordväst med stadsdelens huvudkontor i fonden.

Nedan redovisas en sammanfattning av problem och behov kring torget.

- Hässelby gård är ett av stadsdelsförvaltningens fokusområden på grund av lägre valdeltagande än i övriga stadsdelen.
- Behov av trygghetsskapande insatser och allmänt platslyft har lyfts fram i de medborgardialoger som genomförts.
- Fastighetsägare och stadsdelsförvaltning har stort intresse av att samverka kring pågående utvecklingsarbete.

- Tidigare problem med alkoholmissbruk har utvecklats till öppen narkotikaförsäljning på torget och angränsande ytor. Allt färre Hässelbybor väljer att vistas på platsen.
- Torget ingår i ett slitet men välanvänt park-torgstråk som är ett viktigt kommunikationsstråk för gående mot tunnelbanan, Hässelbygårds skola, Loviselundsskolan och ett stort antal förskolor i närområdet.
- Önskemål från boende om ett grönare Hässelby torg.
- Utveckling av ekosystemtjänster. Hässelby torg ingår i avrinningsområdet för Råcksta träsk och är en av många källor som bidrar negativt till vattenkvaliteten i recipienten. Genom skelettjordar och biokol i planteringsytor skapas naturliga vattenmagasin och rening av dagvatten från hårdgjorda ytor.

Åtgärdsförslag

Med utgångspunkt i programhandlingen beskrivs genomförandet nedan, både tematiskt utifrån generella ämnesområden, därefter platsspecifikt utifrån geografisk belägenhet inom projektområdet.

Det aktuella projektområdet begränsas av vit heldragen linje i bilden nedan. Åtgärderna illustreras också i bilaga 1.

Insatser beskrivna utifrån tema

Trafik

Torgen och stråket har planerats med mer inbjudande entréer för gående medan obehörig trafik har svårare att ta sig in.

Tillgänglighet

Genom översyn av höjdsättningen förbättras tillgängligheten till entréer. Genom att torgens beläggning justerats och ledstråk setts över blir ytorna mer lättorienterade för besökare med nedsatt syn. Ny placering av möbleringen bidrar också till tillgängligheten. Även belysningen är mer genomtänkt för att underlätta tillgänglighet, öka tryggheten och orienterbarheten.

Funktion

Möbleringen syftar till att bjuda in fler grupper av besökare över större del av dygnet och året till det offentliga rummet för att öka den upplevda tryggheten. Scenen med högt symbolvärde för Hässelby får nya planteringar och sittplatser i gradänger för att bättre integreras med torget. Belysningen utvecklas och kompletteras för att skapa trygghet kvälls- och nattetid samt för att betona det offentliga rummets kvaliteter.

Gröna värden

Allt dagvatten leds till växtbäddar på torget för att förbättra förutsättningarna för ett grönt torg. Växtbäddarna på torget blir större, mer perenner och buskar planteras. Träd med god potential för långt liv ges förbättrade förutsättningar med växtbäddsrenoveringar. Dåliga och sjuka träd ersätts med nya, i dagsläget planeras för ca 20 nya träd varav några är ersättning för befintliga. Dessutom kommer dagvatten i viss mån renas då biokol ingår i växtbäddarna. Större variation i trädval ger bättre resiliens för gatuträd i ytterstaden och anpassning till platsens förutsättningar. Biokolet i växtbäddarna bidrar också till den biologiska mångfalden genom att öka mikrolivet i jorden.

Trygghet

Stadsdelsförvaltningen har i sin analys identifierat problem kring narkotikaförsäljning, öppet missbruk och otrygghet och ett intensivt arbete pågår för att vända utvecklingen i positiv riktning. Torget är också utsett som en av tre platser där stadens metoder för platssamverkan utvecklas.

I samarbete med stadsdelsförvaltningen planerar kontoret att genomföra insatser för att förbättra torgets trafiksituation och belysning, skapa en välkomnande och genomtänkt möblering och ökade de gröna värdena genom perenner och mer välmående träd. Kontoret har förhoppningar om att insatserna bidrar till ett attraktivt torg med höga vistelsevärden för alla boende, besökare och verksamma i området.

Insatser beskrivna med utgångspunkt i plats

Västra entrén

- Torgets entré vid skolan är i dagsläget en stor yta för angöring som har oklar funktion. Omdanas till en tydlig och mer inbjudande entré.
- Parkeringsplatser, inklusive plats för rörelsehindrade, tillkommer.

- Träd nära fasad och träd som är döda eller döende byts ut mot bättre placerade träd med växtbäddar som skapar bättre förutsättningar för träden att utvecklas bra och bidrar med ekosystemtjänster.
- Möblering bidrar till trivsel och till att hindra trafik från att komma in på torget

Trottoar och torg mot Loviselundsvägen

- Belysningen förbättras
- Nya sittplatser tillförs och gamla byts ut
- Möjlighet för fastighetsägarna till gröna väggar

Del av entrétorget

- Ny beläggning med granit
- Nya sittplatser tillförs och gamla byts ut

Torgstråket mellan Kulturtorget och Entrétorget

- Nya planteringsytor med nya träd och växtbäddar skapas för att ge bättre förutsättningar för träden att utvecklas bra och bidra med ekosystemtjänster.
- Nya sittplatser tillförs och gamla byts ut.
- Allt dagvatten leds till växtbäddarna.
- Justering av höjdsättning kring entréer för ökad tillgänglighet

Kulturtorget

- Nya planteringsytor med nya träd och växtbäddar skapas för att ge bättre förutsättningar för träden att utvecklas bra och bidra med ekosystemtjänster.
- Nya sittplatser tillförs och gamla byts ut.
- Scenen utvecklas med utbyte av befintliga sittplatser som gör att den blir en del av torget och den negativa upplevelsen av scenens baksida minskar.

Avvägningar**Samordning med SVOA, renovering av ledningspaket**

Under programarbetet har det i kontorets kontakter med SVOA framkommit ett behov av att renovera det ledningspaket som går under torgytan. Detta leder till att genomförandet behöver ske i två etapper och att byggtiden förlängs.

Kontoret har gjort en avvägning mellan alternativen att begära att SVOA avvaktar med ledningsrenovering eller att SVOA genomför den i samband med torgrenoveringen. Kontoret gör bedömningen att en samordning med SVOA:s ledningsrenovering är att föredra framför en separat ledningsrenovering inom 10 år vilket också skulle få stora negativa konsekvenser på det nu aktuella projektet.

Konsekvenser

Trafiksäkerhet

I dagsläget finns problem med obehörig trafik på torget, både i form av leveranser till torghandeln och färdtjänst och sjuktransporter till vårdcentral och stadsdelsförvaltningen, men även privat biltrafik, främst kvällar och helger. Insatser planeras på torget för att underlätta för gående och försvåra och om möjligt förhindra biltrafik på ytorna.

Tillgänglighet

Stora marksättningar på torget har skapat behov av trappsteg och ramper vid vissa entréer. Insatserna kommer att förbättra torgytornas höjdsättning vilket innebär ökad tillgänglighet vid entréer till affärslokaler. Ytornas beläggning justeras också och det skapas ledstråk vilket gör att ytorna blir mer lättorienterade för besökare med synnedsättning. Ny placering av möbleringen bidrar också till tillgängligheten. Även belysningen är mer genomtänkt för att öka tillgängligheten och tryggheten och förbättra orienterbarheten.

Grönfrågor, biologisk mångfald, resiliens

Torget består i dagsläget i huvudsak av hårdgjorda ytor samtidigt som det utgör en del av avrinningsområdet för Råcksta träsk. Befintliga vegetationsytor är kompakterade och vegetationen har en låg biodiversitet. Genom de planerade insatserna ska torgytornas gröna värden och resiliens (förmåga att anpassa sig till nya förutsättningar) utvecklas genom en större mångfald av växter och utökade planteringsytor. Växtbäddarna görs också permeabla (genomträngliga för vatten) för att bättre kunna ta emot och magasinera dagvatten från de omgivande hårdgjorda ytorna. Genom biokol ges växtbäddarna också en renande effekt och bidrar till ökad mikrobiologisk kvalitet.

Jämställdhet och trygghet

En stor del av de planerade åtgärderna, främst god belysning, genomtänkt möblering, attraktiva och mångfunktionella planteringar och ändamålsenliga material kan ge positiva effekter ur ett jämställdhetsperspektiv. Åtgärderna kan också bidra till ökad trygghet vilket gagnar alla delar av befolkningen och i hög grad utsatta grupper som i högre grad än andra tenderar att välja resväg med hänsyn till tryggheten på olika platser. Genom att fokusera på, och skapa, platser som är attraktiva och trygga för kvinnor och barn, visar studier att tryggheten ökar även för andra utsatta grupper.

Tidplan

Tidplanen för projektets olika faser är enligt följande:

- Reviderat genomförandebeslut: februari 2020
- Upphandling: mars 2020
- Byggstart etapp 1: våren 2020
- Projektering SVOA:s arbete: 2020
- Genomförande SVOA:s arbete: 2021
- Genomförandebeslut etapp 2 hösten 2020-vintern 2021
- Byggstart etapp 2: hösten 2021
- Projektet beräknas vara klart hösten 2022

Kontoret har identifierat två moment som kan leda till förseningar i tidplanen, entreprenadupphandlingen och genomförandet av SVOA:s ledningsrenovering. Kontoret kommer påbörja upphandlingen omedelbart efter nämnden har fattat beslut om genomförande. För att minska risken för fördröjning av SVOA:s del av arbetet kommer kontoren ha täta underhandskontakter under genomförandetiden.

För att minimera negativa konsekvenser för handel och service förbereds riktade kommunikationsinsatser inom ramen för stadsdelsförvaltningens arbete med platsutveckling och samverkan. Dessa insatser kommer även rikta sig till boende och verksamma i området.

Ekonomi

Trafiknämnden godkände genomförandebeslut för projektet i april 2017 till en investeringsutgift om 5 mnkr. Vid tidpunkten för beslutet hade inte någon projektering genomförts för Hässelby torg och den föreslagna investeringsutgiften utgjordes av en uppskattning. I november 2017 omfördelades ytterligare 6 mnkr till Hässelby torg i samband med att trafiknämnden godkände inriktning för ett flertal Grönare Stockholm-projekt inom ramen för etapp 2. Efter kontorets slutredovisning till Boverket i december 2019 tog också boverket beslut om tilldelningen av 8,2 mnkr, varav 2,2 utgör en investeringsinkomst för genomförandet av Hässelby torg.

Inför projektets genomförandebeslut har en kalkyl tagits fram baserat på framtagna handlingar och med beaktande av ledningsarbeten som genomförs av Stockholm vatten och avfall. Den totala investeringsutgiften beräknas till 32 mnkr netto, varav 19,2 mnkr avser etapp 1. De utgifter avseende etapp 1, som även innefattar tidigare nedlagda utgifter för utredning och projektering,

är inrymda inom ramen för Grönare Stockholm-satsningen och fördelar sig enligt nedanstående tabell:

Utgifter (i mnkr)	
Utredning & projektering	4,6
Byggaktörskostnader	1,0
Entreprenad	11,0
Risk och osäkerhet	2,6
Summa utgifter	19,2
Inkomster	-2,2
Totalt inkl. index	17,0

Då projektet inte medför några ökade ytor beräknas inte någon ökning av driftkostnader. Däremot tillkommer perenn- och buskplanteringar både på park- och gatumark vilket kommer att kräva en annan typ av skötsel. Dock beräknas inte detta nämnvärt påverka de framtida driftkostnaderna.

Projektet beräknas medföra ökade kapitalkostnader med sammanlagt cirka 0,9 mnkr från och med år 2021.

Kapitalkostnaderna, som avser avskrivningar med en genomsnittlig preliminär avskrivningstid om cirka 20 år och intern ränta om 0,5 procent, minskar därefter successivt med gjorda avskrivningar.

Risk/Osäkerhet

Projektet har identifierat risker som framför allt rör tidplan och samordning med SVOA.

Den renovering av ledningspaketet under delar av torgytan som SVOA planerar är inte akut påkallad men kontoret har enligt ovan gjort bedömningen att det är välmotiverat för SVOA att ta tillfället i akt. Med avsikt att minska risken för att ledningsrenoveringen orsakar tidsfördröjningar avser kontoret att ha täta kontakter med SVOA under arbetets gång.

Slut

Bilagor

1. Upprustning av Hässelby torg, del av Grönare Stockholm. Reviderat genomförandebeslut, etapp 1. Bilaga 1.